

EL SISTEMA ARXIVÍSTIC ESPANYOL. DEBAT

—*Jaume Sobrequés (Excedent de l'Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona)*: Hi ha un tema que va sortir ahir i ha tornat a sortir avui, jo diria que des de dues òptiques diverses; una des de l'òptica de l'Administració Autònoma de la Generalitat de Catalunya, l'altra des de l'òptica de l'Administració Central de l'Estat, i és el tema sobre a qui pertanyen els arxius dels organismes transferits. A mi em sembla haver constatat una imprecisió, per no dir-ne un error, tant en la versió que vàrem donar ahir, des de l'òptica de la Generalitat, com la que es pot haver donat avui. A mi em sembla molt clar que els arxius dels organismes transferits a la Generalitat pertanyen a la Generalitat, és a dir, que quan l'Estat transfereix a la Generalitat de Catalunya tota la matèria d'Ensenyament, en la qual la Generalitat té competència exclusiva, —bé, se'n diu plena perquè queda l'alta inspecció i l'homologació dels títols, però en fi, de fet, competència exclusiva—, tots els arxius que abans eren de l'Administració Territorial, dels Departaments, de les Delegacions Ministerials, han de ser transferits amb les competències i per tant, d'alguna manera, ahir se'ns deia —jo penso impròpiament—: No, és que allò que varen portar a Cervera, referent a Ensenyament, era una cosa que pertanyia a l'Administració de l'Estat, que no era la Generalitat. Literalment se'ns deia això quan ahir se'ns parlava de la transferència del fons d'educació a l'arxiu regional de Cervera. En aquest sentit jo voldria

reivindicar com a propietat, diríem, de la Generalitat de Catalunya la majoria o una bona part dels fons de l'arxiu regional de Cervera en tant que són arxius d'organismes les competències dels quals han estat transferides a la Generalitat. El que succeeix és que els arxivers ens hem mogut sempre en una doble dialèctica. D'una banda, el legítim sentiment de reivindicar, de reclamar fons que creiem que pertanyen als arxius respectius, i d'altra banda, degut a les dificultats d'espai, de personal, etc. un rebuig d'uns fons que ens arriben i que no podem atendre. Però, superades aquestes qüestions de tipus material, ha de quedar ben clar que els arxius dels organismes transferits pertanyen en tota la seva història als organismes que reben la competència. Cal no oblidar, com historiadors que som, que quan es produeixen compres de finques, de propietats, de cases, la documentació d'aquesta casa va inherent a la finca i és de fet el nou propietari el qui assumeix aquests arxius. Gràcies a aquest principi hem pogut tenir aplegats arxius patrimonials que han canviat de propietat al llarg dels segles.

Una segona qüestió, que volia deixar també clara, és el tema que s'especifica en la ponència de la Sra. Margarita Vázquez de Parga, en la pàgina tres, quan fa referència a la sentència del Tribunal Constitucional sobre les competències comparades de l'article 149. Jo crec que si s'interpreta fidelment la sentència del Tribunal Constitucional, aquest compartir les com-

petències es refereix únicament a aquelles en què hi ha la reserva de l'Estat, però no a totes. És a dir, es comparteix la responsabilitat en allò que fa referència a l'expoli i a l'expropiació però no en aquelles competències que són exclusives, en el cas de Catalunya, de la Generalitat. Per tant, de cap manera són compartides competències que són exclusives dels governs autonòmics i sí que són compartides aquelles que la Constitució reserva a l'Estat, en tant que les Administracions Autonòmiques són també Estat. És a dir, l'expoli i l'expropiació és una competència compartida entre l'Administració Autonòmica i l'Administració de l'Estat, en tant que tots dos són Estat, però no són compartides aquelles competències que constitucionalment i estatutàriament són competència dels governs autonòmics. Vull dir això perquè penso que, en aquest sentit, la teva ponència exigiria una precisió pel que fa a l'expressió, perquè la interpretació que tu fas de la sentència del Tribunal Constitucional afectaria, d'alguna manera, totes les competències i no únicament aquelles que han de ser compartides. Res més.

—*Margarita Vázquez de Parga*: Debe de ser un problema en parte de comunicación lingüística y de dificultad de entendimiento, de comprensión del lenguaje y posiblemente también de redacción. Bueno, en cuanto al primer tema, el tema de las transferencias, por supuesto que en aquellas competencias ministeriales que han sido transferidas a las comunidades autónomas, los archivos que se producen se transfieren, deben de quedar en las comunidades y son competencia exclusiva de las comunidades. Pero también es cierto que hay un decreto —no recuerdo exactamente el número exacto del decreto, es del año 1985, del mes de abril posiblemente— en

cuanto a cumplimentación de las transferencias de competencias a las Cominidades Autónomas. Sobre todo es un decreto que regula la transferencia de documentación, disponiendo muy claramente que se transferirán a las Comunidades Autónomas todos los expedientes que estén en tramitación, debiendo transferirse a los Archivos Históricos Provinciales, que quedan gestionados por las Comunidades Autónomas, los documentos que en el momento de la transferencia de competencias estuvieran ya finalizados. O sea, esa interpretación que tu haces de que cuando se transfiere una competencia se transfieren todos los documentos producidos por ese departamento, por ejemplo el de Educación, según la reglamentación vigente no es así, sino que se transfieren los documentos que están en tramitación en el momento de la transferencia de competencias. Yo puedo mandaros este texto. En lo tocante a las competencias exclusivas, también ahí hay un problema, yo pienso que en parte lingüístico. Cuando se habla, se dice «las competencias exclusivas en cuanto a exportación y expoliación; archivos, bibliotecas y museos».

—*Jaume Sobrequés*: Y de titularidad estatal!

—*Margarita Vázquez de Parga*: Sí, sí, de titularidad estatal. Pero es que la Administración Central no pretende ninguna interferencia en cuanto a archivos que no tienen nada que ver con ella. No hay ningún afán de absorción y yo creo que la ley continuamente está haciendo referencia a las competencias de las Comunidades Autónomas, continuamente está hablando de las competencias de la autoridad competente o sea, que en ningún momento trata de ser una ley absorcionista y que trate de acaparar competencias que no le competen,

desde mi punto de vista. Entonces, cuando se está hablando de la gestión en el caso de los Archivos Históricos Provinciales, yo creo que está muy claramente expuesto, aparte de la interpretación de la Constitución, de la legislación, pero en los convenios de transferencia firmados de común acuerdo entre las dos Administraciones queda clarísimamente definido. Yo tengo aquí por ejemplo el de Catalunya, de 27 de abril de 1982, donde quedan perfectamente delimitadas las competencias sobre los fondos documentales, cuáles son las competencias de gestión y cuáles las competencias de titularidad. Yo pienso que no hay más, en cuanto a edificios, en cuanto a personal. Creo que en ningún momento la Administración del Estado ha tratado de acaparar ningún tipo de función que no le corresponde.

—*Josep Mª Sans i Travé (Servei d'Arxius de la Generalitat)*: Efectivament, pel que fa a aquella documentació d'organismes de competència exclusiva de la Generalitat i que abans havien estat de l'Estat, nosaltres, aquesta documentació, la considerem, òbviament, catalana. És documentació de la Generalitat. I quan ha de passar als Arxius Històrics competents o corresponents, aquesta documentació, malgrat que anteriorment n'hi hagués hagut un sector que corresponia a l'Estat o que és documentació de l'Estat i que nosaltres gestionem, fem un tall, per dir-ho d'alguna manera. Aquella documentació ja és documentació de la Comunitat Autònoma, això d'una banda. Per altra banda, hi ha el problema al qual tu et referies del dipòsit o d'aquell centre que se'n diu Dipòsit Regional d'Arxius de Cervera. Aquest és un tema del que jo crec que no haig de culpar la nova Directora dels Arxius de l'Estat, però sí en tot cas a l'anterior director, perquè

aquest és un tema com tu saps que des de l'any 81 estava a la taula del Subdirector General, després va passar a la taula del Subsecretari General, més tard a les oficines de redacció del Boletín Oficial del Estado, i la veritat és que ja vam parlar amb la senyora Margarita Vázquez per reprendre el tema, i sembla que fins i tot de papers, —vull dir que ja havíem arribat a un acord—, com que han passat per tants despatxos, se n'han perdut. Però, de fet, aquest era un tema absolutament resolt i com a tema doble, implicava, per una banda, el traspàs d'allò que ha de ser l'Arxiu Històric de Barcelona, l'Arxiu Històric Provincial de Barcelona, i també, inclòs en aquest traspàs, l'Arxiu o el Dipòsit General d'Arxius de Cervera. Però era un tema absolutament aprovat i nosaltres, al respecte, tenim la documentació.

—*Marc Escolà (Arxiu del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya)*: Al Sr. Sobrequés li volia dir que jo ahir vaig deixar ben clar que la documentació que va ser traspassada a Cervera no la va rebre el Departament d'Ensenyament. Jo no hi era encara, però aquella documentació estava dipositada pel Ministerio als soterranis de l'Escola d'Empresarials. L'Escola d'Empresarials, quan va necessitar els soterranis, l'únic que va fer va ser adreçar-se a l'única autoritat que creia que tenia alguna relació amb Ensenyament i, evidentment, aquesta documentació no coincidia amb el que la Sra. Vázquez de Parga ha esmentat dins el decret, és a dir, no era documentació de tràmit i per tant el Servei d'Arxius va procedir a traspassar-la a Cervera. Certament, no hi ha cap problema de si aquesta documentació ens l'havíem de quedar nosaltres o ells. Tenen un dipòsit per aquesta documentació i per tant era lògic que hi anés. En aquest punt no hi ha cap problema.

—*Miquel Casademont (Arxiu del Parlament de Catalunya)*: ¿En quina fase està la disposició adicional de la Llei 16/85 del Patrimonio Histórico Español, que diu que en el termini, em sembla, de dos anys es dictaran els reglaments de Biblioteques i Arxius? En el cas concret d'Arxius, jo no sé si serà un reglament d'Arxius Estatals o bé serà una Llei d'Arxius Estatals, ¿en quina fase d'elaboració estan els avantprojectes, en tot cas?

—*Margarita Vázquez de Parga*: Efectivamente, en ese artículo adicional se prevé la elaboración del Reglamento de Archivos Estatales, que también, como toda la ley, podrá aplicarse con carácter supletorio a aquellos archivos que lo quieran aplicar. Bien, se está elaborando y de cualquier forma es un proceso relativamente largo, sobretodo porque hay que tener en cuenta que en el tema de los archivos aparece un problema adicional, que es la reglamentación del acceso a la documentación administrativa actual. Ese es un tema que hay que negociar bastante con las distintas administraciones de los distintos departamentos ministeriales. No es un reglamento en que podamos decir simplemente cómo van a funcionar los archivos, los plazos de transferencias, etc., etc., sino que la regulación al acceso a los documentos administrativos y en conexión con el derecho, —que también se establece en la Constitución—, de la intimidad de las personas, lleva consigo una Reglamentación referida a dos artículos, el 105 B de la Constitución, en que se habla del acceso de todos los ciudadanos a los Registros Públicos y a los Archivos, y el que enuncia el derecho de las personas en todo momento a la intimidad, pues son dos artículos que están en conflicto, claramente en conflicto, y que hay que negociar. Es decir, es un tema muy

delicado y ello mismo nos está llevando a pensar la posibilidad de dividir el Reglamento de Archivos en dos partes: un Reglamento que sea puramente de funcionamiento y un Reglamento específico para el tema del acceso a los documentos administrativos, precisamente para no retrasar excesivamente la publicación del Reglamento, que parece bastante necesario.

—*Miquel Casademont*: Creo recordar que en cuanto a lo que dices de protección de los derechos personales, el artículo citado está desarrollado no en lo referente a consulta de documentación pero sí, a la inversa, en cuanto a su protección, porque hay la Ley de Protección del Honor y la Intimidad Personal. Entonces se trata, me imagino yo, de recoger esta legislación y aplicarla en lo que se refiere a documentación.

—*Margarita Vázquez de Parga*: Exactamente. En el artículo de la Constitución se dice que el Estado tendrá que legislar sobre el derecho a la intimidad de las personas. De esa ley hay un proyecto, pero todavía no se ha discutido en el Parlamento y todavía no ha sido aprobado. Ya en la Ley del Patrimonio Histórico Español, en el artículo 57, me parece que es, se regula el acceso de los ciudadanos, diciéndonos que la documentación será accesible a partir del momento de su ingreso en los archivos centrales de los departamentos ministeriales, excepto en los casos que afecta a la intimidad de las personas, a la seguridad del Estado y a la consecución de la justicia, como los tres aspectos básicos que deben estar protegidos para este acceso. De todas formas, después también se establece el acceso a la documentación de personas, de documentación personal, y ahí hay un concepto yo diría que de lo más liberal que existe en el mundo, no sola-

mente en Europa sino en el mundo, en el que se dice que a partir del momento en que las personas han muerto, la documentación se puede consultar veinticinco años después de la muerte, si se conoce la fecha de fallecimiento, y en el caso de que no se conozca, son treinta o cincuenta años. También se puede consultar la documentación personal, siempre que se tenga el permiso expreso del interesado, pero, claro, el mecanismo de funcionamiento es difícil.

Ahora, cuando se han entregado las fichas, los expedientes policiales, el Archivo Histórico Nacional, pues nos llega mucha gente que nos dice: «Yo quiero ver la ficha de Felipe González». Bien, pues traiga usted un permiso de Felipe González y entonces se le podrá enseñar el expediente, pero sino, no se puede, porque se contravendría la ley del patrimonio y el derecho a la intimidad de las personas.